

Idrijska rudarska godba leta 1884, dirigent Johan Litt. Vir: fototeka Mestnega muzeja Idrija

Godbeništvo v Sloveniji

V Sloveniji imamo več kot sto ljubiteljskih **godb** – **pihalnih orkestr**ov ali po domače »**pleh muzik**«. Slednje so razširjene po celotni državi in imajo dolgo tradicijo.

Najstarejša godba v Sloveniji in po podatkih World Association for Symphonic Bands and Ensembles tudi najstarejša v Evropi je **Godbeno društvo rudarjev Idrija**. Ustanovljeno je bilo **leta 1665**, torej je staro več kot 350 let. Prvi dokumentiran podatek o idrijskih godbenikih najdemo v osmi knjigi *Slave vojvodine Kranjske*, v kateri

Janez Vajkard Valvasor poroča o velikem slavu leta 1686, ki ga je privedil Žiga Volk pl. Kinbach na idrijskem gradu Gewerkenegg v čast zmage Habsburžanov nad osmanskimi Turki

pri Budimu (omenjeno je, da so na slednjem nastopili tudi rudarski godbeniki). Ohranjen je tudi dokument iz 18. stoletja, v katerem je zapisan dekret cesarice Marije Terezije, da za potrebe idrijske godbe pošilja v Idrijo glasbenega učitelja. Prav tako je znano, da je idrijska godba 11. marca 1857 nastopila v Postojnski jami pred tedanjim avstrijskim cesarjem Francem Jožefom in njegovo ženo, cesarico Elizabeto.

Zametki večine slovenskih godb sicer segajo na začetek 20. oz. konec 19. stoletja. Današnja oblika godbeništva se je postopoma razvila iz vojaških in civilne mestne godbe, ki jih poznamo še danes. Pomembno vlogo v godbeniškem razvoju so poleg zgoraj omenjenih rudarjev (pa ne samo v Idriji, temveč tudi v Velenju, Trbovljah itd.) odigrali tudi gasilci.

Godbeništvo je že od nekdaj **oblika družbenega delovanja** tako ljubiteljskih kot profesionalnih glasbenikov. Godbe igrajo ob različnih priložnostih, kot so osebni prazniki, poroke, pogrebi, veselice, občinski in krajevni prazniki, povorke (najbolj razširjene so najbrž pustne povorke), nepogrešljive so budnice ob zgodnjih jutranjih urah 1. maja – ob prazniku dela. Vsaka godba ima uniformo, s katero izkazuje svojo pripadnost kraju in tamkajšnji tradiciji. Leta 2013 se je godbeništvo vpisalo v **Slovenski register nesnovne kulturne dediščine**. Slednji je začel nastajati leta 2008 z vpisom prve enote – Škofjeloškega pasijona. Glede na to, da je znotraj enote godbeništvo vpisanih le pet nosilcev (Pihalni orkester Kapéle, Godba Domžale, Godbeno društvo rudarjev Idrija, KD Gasilski pihalni orkester Loče pri Dobovi, Društvo godbenikov Cerklno), naj omenimo, da pobudo za vpis v register lahko da vsak – posameznik, društvo, ustanova itd. Vpis v register predlaga koordinator varstva nesnovne kulturne dediščine, ki na podlagi pooblastila MIZKŠ izvaja državno javno službo – od leta 2011 je to Slovenski etnografski

muzej. Več informacij v zvezi z vpisom v register najdete na <http://www.nesovnadediscina.si/prijave> (rok za oddajo pobud, ki bodo obravnavane v februarju 2018, je 15. 1. 2018!).

Godbenike so nekoč vodili kapelniki (danes ta izraz uporabljamo za vodjo pri korakanju orkestra). Navadno so orkestri imeli svoje »godbene šole«, ki so izobraževale člane orkestra, saj so bili ti večinoma samouki. Z razvojem glasbenih šol se je to seveda spremenilo – danes imajo pihalni orkestri v svojih vrstah večinoma glasbeno izobražene člane. S tem sta se dvignili tudi kakovost pihalnih godb in posledično težavnost izvajane repertoireja.

Zveza slovenskih godb

Organizirano godbeništvo na Slovenskem poteka pod okriljem Zveze slovenskih godb, v kateri so združene slovenske godbe, bobnar-ske, mažoretne in druge glasbene skupine – registrirani so kar 103 pihalni orkestri.

Med naloge ZSG med drugim spadajo spodbujanje razvoja slovenskega godbenega izročila; dvig kakovostne ravni godb; povezovanje z mednarodnimi glasbenimi zvezami in drugimi sorodnimi organizacijami doma, v zamejstvu in tujini; pridobivanje novih skladb in drugega gradiva. ZSG oz. njene predhodnice že 37 let prirejajo t. i. (državno) **Tekmovanje slovenskih godb**. Slednje ima štiri težavnostne kategorije, vsaki dve leti pa se izmenjujeta po dve kategoriji – letos maja je tako potekalo tekmovanje za koncertno in drugo težavnostno kategorijo, lani pa za tretjo in prvo težavnostno kategorijo. V najboljši, koncertni težavnostni kategoriji sta maja 2017 tekmovala le dva orkestra, in sicer Pihalni orkester Premogovnika Velenje in Laška pihalna godba; leta 2015 pa Pihalni orkester KUD Pošta Maribor, Papirniški pihalni orkester Vevče in Godba Slovenskih železnice. Vsi ti, poleg Delavske godbe Trbovlje in Pihalnega orkestra Krka, spadajo med najboljše slovenske ljubiteljske godbe.

V organizaciji Zveze slovenskih godb, JSKD, Občine in Glasbene šole Ormož vsako leto poteka tudi Tekmovanje godb Slovenije v zabavnem programu za pokal Vinka Štrucla, na katerem je zaželeno, da se igra vsaj ena skladba Vinka Štrucla.

Delavska godba Trbovlje, dirigent Jože Kotar, na Svetovnih glasbenih dnevih, Ljubljana, 2015; vir: arhiv DSS

Mednarodna tekmovanja

Slovenski orkestri se radi udeležujejo tudi mednarodnih tekmovanj, eno izmed najbolj obiskanih pa je Flicorno d'Oro v Rivi del Garda v Italiji. Med najbolj elitne pa spada World Music Contest (WMC) ali svetovno prvenstvo pihalnih orkestr

Larisa Marjanović

